

Høringsuttalelse fra Hørselshemmedes Landsforbunds fylkesstyrrer i Aust- og Vest-Agder

om

Regionreformen: Desentralisering av oppgaver fra staten til fylkeskommunene. Rapport fra ekspertutvalg (Hagen-utvalget).

Fylkeslagene av Hørselshemmedes landsforbund (HLF) i Aust- og Vest-Agder representerer i overkant av 4000 medlemmer. I Hagen-utvalgets innstilling er det spesielt forlaget om desentralisering av ansvaret for rådgiverstillingene i Statped som vil få betydning for våre medlemmer. Utvalget foreslår at Statped legges ned i sin nåværende form, og at ansvaret for veiledning og støttetjenester overfor kommunen blir overtatt av fylkeskommunen.

HLF i Aust- og Vest-Agder støtter Hagen-utvalgets forslag.

Våre erfaringer

Vest-Agder har hatt sammenhengende audiopedagogtjeneste / fylkesaudiopedagogtjeneste siden 1973, med noe forskjellig organisering:

- 1973 – 1986: Kristiansand som vertskommune
- 1986 – 1993: Interkommunal tjeneste
- 1993 – 1999: Tilknyttet Statens utdanningskontor i Vest-Agder
- 1999 – 2012: Tilknyttet Nedre Gausen kompetansesenter i Holmestrand
- 2013 – d.d.: Tjenesten innlemmet i Statped. Stillingsbetegnelsen fylkesaudiopedagog ble fjernet, men siden Statped opprettholdt en avdeling i Kristiansand, fortsatte tjenesten å ha kontor i Kristiansand.

I Aust- Agder ble fylkesaudiopedagogtjenesten opprettet i 1993 og tilknyttet Statens utdanningskontor i fylket. I den perioden Nedre Gausen kompetansesenter hadde stillingsansvaret, ble bemanningen økt i begge fylker, slik at en fikk 2 audiopedagoger i hvert av Agder-fylkene.

Kontoret i Arendal ble nedlagt da Statped overtok, og begge audiopedagogene i Aust-Agder sluttet. Hørselshemmede barn og unge i dette fylket må i dag hente støtte fra Statpeds avdeling i Holmestrand.

Sentraliseringen har ført til at avstanden mellom den hørselshemma og støttetjenesten er blitt stor. Det gjelder ikke bare lokalisering, men også saksbehandlingen. Tidligere henviste hørselssentralen ved Sørlandet sykehus barn og unge til fylkesaudiopedagogene som tok

ansvar for å bringe inn PP-tjenesten i den aktuelle kommunen. Møter med foresatte og ansatt i barnehagen eller skolen kom oftest ganske raskt i gang, og tilretteleggingen kunne starte. Statped har blokkert denne direkte kontakten mellom sykehuset og audiopedagogene. Alle henvisninger fra sykehuset skal i dag gå via den kommunale eller fylkeskommunale PP-tjenesten til Statped.

Dette har ført til at flere barn ikke lenger får den hjelpen de har behov for. Spesielt gjelder dette tunghørte barn som oppdages etter 4-5 års alderen og enten har:

- ensidige hørselstap inkludert ensidig døvhhet
- kroniske mellomøreproblemer hvor hørselen i perioder kan være betydelig nedsatt
- barn med middels og moderate hørselstap med og uten høreapparater

PP-tjenesten forholder seg til skolene og barnehagene, ikke til sykehuset. Hørselssentralen ved Sørlandet sykehus har prøvd å trenge gjennom byråkratiet ved å sende henvisningene for nyoppdaga tilfeller direkte til den PP-tjenesten som primært skal ha ansvar for eleven. Men ofte fører dette bare til at henvisningen kommer i retur fordi det ikke foreligger noen henvisning fra skolen eller barnehagen i forkant. Hørselssentralen har derfor prøvd å nå fram gjennom helsesøster, uten at det har fungert bedre.

Fylkestyrene kjenner til barn med betydelige hørselstap som ikke får hjelp. Barn som faller utenfor på denne måten, er avhengig av ressurssterke foreldre som står på for sitt barn. Ikke alle foreldre makter dette. En kan merke seg at antall registrerte hørselshemmede barn har falt i begge fylker. I Aust-Agder er tallet halvert siden fylkene hadde sine egne audiopedagoger.

Ansatte i Statped skal forholde seg til kommuner og fylkeskommuner, ikke direkte til klienter. Klientansvaret skal ligge på PP-tjenesten i kommuner og fylkeskommuner. Der skal PP-kontorer med få ansatte dekke mange forskjellige fagområder. Det er derfor ikke uventa at vi både ved små og store kontorer ofte opplever

- rådgivere med begrenset kunnskap om hva redusert hørsel kan føre til
- stort arbeidspress og belastende sykefravær
- gjennomtrekk av fagfolk

Tidligere hadde fylkesaudiopedagogene kjennskap til opplæringsstedene til hver enkelt elev og kunne invitere til felles samlinger for ansatte, foreldre og elever på tvers av kommunegrensene. I dag mangler oversikten totalt. Etter vår oppfatning har Statped bidratt til nedbygging av en tjeneste og et nettverk mellom fagfolkene som tidligere fungerte i Agder-fylkene.

Statped krever at kommunen / fylkeskommunen inngår samarbeidsavtale om den enkelte elev før tiltak kan settes i verk. I begynnelsen av Statped-perioden hadde samarbeidsavtalene en varighet på to år, siden er avtaleperioden redusert til ett år. Dette er en svært uheldig begrensning. En hørselshemmet møter nye og annerledes utfordringer med økende alder og skiftende skolegang. Det er svært viktig at støtteapparatet kan skaffe seg

oversikt over utfordringer og muligheter; teknisk, faglig og sosialt (bl.a. mht. mobbing), før problemer oppstår.

Når en samarbeidsavtale med Statped går ut, tar ofte også oppfølgingen fra PP-tjenesten slutt. Særlig ofte skjer dette ved overgangen mellom grunnskolen og videregående opplæring. Statped krever søknad fra den nye skoleeieren før de vil gå inn i saken på nytt. Dette kan være arbeidsbelastende for en svakt bemannet fylkeskommunal PP-tjeneste, og vi ser ofte at henvisningene kommer for seint. I noen tilfeller kommer de ikke i det hele tatt. Det er svært uheldig at mange hørselshemmede ikke får kvalifisert støtte når de begynner i et nytt skoleslag.

I Vest-Agder har audiopedagogene tøyd ettårsgrensen og prøvd å være tett på elevene ved overgangen. Dette har i år bidratt til at samtlige hørselshemmede elever som har gått over til videregående opplæring, har fått råd og veiledning ved oppstart. I Aust-Agder derimot har man fulgt direktivene fra Statpedledelsen. I dette fylket har ingen hørselshemmede fått oppfølging ved overgangen.

Det viser seg også at manglende kontakt i overgangsfasen lett fører til at det heller ikke senere blir gitt råd og veiledning. Mens samtlige hørselshemmede elever i videregående opplæring i Vest-Agder får jevnlig oppfølging, er det ingen i Aust-Agder som får dette.

Organiseringen av støtten til hørselshemmede gjennom Statped har ført til en betydelig sentralisering og byråkratisering. Et par eksempel kan nevnes. Rådgivere i Statped har fått forespørsler fra elever om uttalelser som kan dokumentere behov for tilrettelegging ved studier på høyere nivå. Rådgiverne er blitt nektet å gi slike uttalelser. Begrunnelsen er at i Statped skal oppdragene komme fra kommunen eller fylkeskommunen. Bare PP-kontorene i kommunene eller fylkeskommunen kan be Statped om å avgi uttalelser som gjelder elever.

Et annet eksempel: Da Statped ble etablert i 2013, fikk audiopedagogene i Vest-Agder beskjed om at de etablerte samarbeidsmøtene mellom audiografene på Hørselssentralen, ØNH-legen og den hørselsfaglig rådgiveren på Hjelpemiddelsentralen måtte opphøre. På disse møtene prøvde man i fellesskap å finne løsninger for enkeltelever. Vi i HLF har reagert sterkt på at dette samarbeidet er borte fordi vi mener vi vet noe om hvordan pedagogikk, teknikk og medisin hører sammen.

En viktig del av Statpeds tjenestetilbud er kurs for foreldre og tilsatte ved skoler og barnehager. I den sørøstlige regionen er de aller fleste kurs lagt til Oslo. Sentraliseringen har ført til at tilbudene til brukere i Agder er mindre tilgjengelige enn tidligere. Tilbudet i regionen er ikke likeverdig.

Noen tanker om videre utvikling

Med bakgrunn i våre erfaringer, både før og etter at Statped ble opprettet, mener vi at Statped bør nedlegges, og at ansvaret for veiledning og støttetjenester overfor kommunen og fylkeskommunen bør overtas av fylkeskommunene. Ved omorganiseringen må en sikre at ikke stillinger blir borte. Dette kan en gjøre ved at alle rådgiverne overføres til egne avdelinger som etableres ved fylkenes PP-kontorer. På det hørselsfaglige arbeidsområdet må det også komme flere fagfolk enn det er stillinger for i dag.

Tegnspråkopplæringen for foreldre til hørselshemmede barn, «Se mitt språk», bør opprettholdes som en nasjonal oppgave. Det samme gjelder deltidsopplæring i tegnspråk for hørselshemmede elever. Begge disse tiltakene vil det være vanskelig å bygge opp lokalt, selv i litt større fylker.

Statped's «Strakstilbud» til barn som nettopp har fått konstatert nedsatt hørsel, og AVT-trening til cochleaimplanterte barn (Auditory verbal therapy) kan overtas av fylkenes PP-kontorer. Strakstilbud var en viktig oppgave for de tidligere fylkesaudiopedagogene, og AVT-metoden kan rådgiverne tilegne seg gjennom kurs.

Oppsummering

Hørselshemmedes Landsforbunds fylkeslag i Aust- og Vest-Agder mener organiseringen av Statped har ført til stor avstand mellom rådgiverne og brukerne. Effektiviteten har gått ned, og fagmiljøene i distriktene er svekket. Fylkeslagene støtter Hagen-utvalgets forslag om nedlegging av Statped.

30.04.2018

For fylkesstyrene i HLF Vest-Agder og HLF Aust-Agder

Håkon Lilleholt

(sekretær VA)